

SARAJEVO GUERNICA

No pasaran!...
No pasaran!...
No pasaran kroz živo Sarajevo!
No pasaran kroz mrtvo Sarajevo!
No pasaran preko parkova,
preko grobova,
preko mostova!...
No pasaran preko mrtvih u redu za hljeb!
No pasaran preko dječjih obdaništa!
No pasaran preko Vrbanja mosta!...
Ovo je Sarajevo!...
Ovo je Guernica!...
No pasaran!...

Sarajevo – bijeli grad,
Sarajevo – bijeli labud,
behar – grad,
grad gradova...
Sarajevo – bijeli ždral,
golub na minaretu,
dijete u kolijevci,
pjesma nad pjesmama,
cvijeće na đerdefu,
Heliopolis...
Sarajevo – svjetlo,
vječna zvijezda,
mak purpurni,
ruža među ružama...

Sarajevo Guernica!...

Ne zaboravi Sarajevo,
lijepa ptico!...

Ovo je Sarajevo...
Hljeb i krv...
Noževi,
topovi,
asfalt u vazduhu,
mrtvi u podrumima,
mrtvi u temeljima,

mrtvi u grobovima...

Živi sa mrtvima,
mrtvi pod glacom,
mrtvi u glavi,
mrtvi u sobama,
mrtvi u parkovima.

Lijepi bijeli grad,
nasred Bosne grad suncograd.
Grad što je rađao djecu,
što je rađao Slobodu,
što je rađao pjesmu.

Ljudi stoje u redu –
čekaju hljeb
i vodu,
čekaju rujnu pticu...

Drina zelena,
planina zelena,
žena Zelena!...
Una jedina,
Neretva valovita,
Bosna plahovita
i glasovita.

U tijelu metal,
noževi,
kame,
sjekire!...

Logori, logori, logori!...
Pijane zvijeri
ubijaju kamom
i vatrom.

Logori,
žice i kame...
Leševi u rijekama,
leševi u parkovima,
leševi u sobama –
mrtvi i goli,
zaklani, nijemi.

Bijela žena
zvijerima pod noktima
i u zubima.

Sarajevo Guernica!...
Feniks Foča!...
Bijeljina,
Srebrenica,
Gradačac –
zvijezda nad Kulom Husein–kapetana,
zvijezde nad Mostarom,
zvijezde u vodi,
zvijezde u snovima.

Čekajući hljeb,
čekajući metke,
čekajući nož,
čekajući Slobodu...

Putuju niz Drinu leševi...
Putuju živi
na Zapad,
na Istok...

Sjeverin!...
Ne zaboravi Sjeverin!...
Sjeverin,
Sjeverin!...
Sjeverin nije u Sibiru...

Ne zaboravi pećine i jame –
Čavkarice,
leševe djece,
leševe raščerečenih žena,
kolone živih mrtvaca po Europi i Aziji,
kolone po bosanskim bespućima sniježnim.

Metal u tijelu,
metal u hljebu,
u krvi metal,
u kriku metal.

Zvijer,
gladna krvi,
riče.
Jer neće proći
preko makova,
preko grobova...

No pasaran!...
No pasaran Bosnom!...
Crni đavoli
pod crnom kapom,
na crnim nogama,

sa crnim zubima
i crnim očima.
Neće proći!...
Neće proći crni đavoli,
niti orlovi,
niti tigrovi!...
Neće proći tenkovi,
niti zvijeri,
niti sjenke njihove!...

Pijana zvijer
potonula u bijelo tijelo
bijele žene...
Djetetu grlo na zubu i nožu...
Crna zvijer
bijele makove
gazi i zagađuje.

Majka ludi...
Krik je...
Kamen je...
Zemlju ugriza
i noktima raskopava.

Dženita se bacila sa kule
trebinjske...
Zvijer joj se uvukla u tijelo
i oplodila zvijer...

Zvijer zaudara na alkohol,

smrdi na amonijak.

Umazana krvlju i blatom

raspasuje se,

podriguje,

razvezuje nož i oružje

još krvavo od klanja

u sobama

i nad jamama.

Zaklao je ženi dijete u naručju

i žena je izludjela –

rukama udara kamen

i dlanovima po zemlji,

kopa zemlju

i sipa je na glavu,

ujeda busenje,

grize drvo...

Pijana zvijer skinula bluzu,

smrdi na alkohol i znoj,

smrdi na amonijak sa uštavljenog veša.

Pijano se zarila zvijer

u tijelo bijele žene,

zakopala se kao stenica

i piće krv.

Zvijer je ženi nožem razderala trbuh,

bijesna zvijer

uvukla joj se u utrobu

do kičme –

pa divlja i reži,

sišla s uma

u podzemlje.

Žena je mrtva...

Zvijer ustaje

i jede...

No pasaran!...

No pasaran!... Na Vrbanja mostu

uspravno stoji Suada –

barikada svojim tijelom,
svojim prkosom
i svojim glasom.

No pasaran!
Sarajevo –
lijepa zvijezda
u zubima zvijeri,
pod noktima zvijeri,
u paklu vatre i leda
u paklu gladi i smrti.

Zvijeri kolju,
zvijeri jedu,
krv zvijeri piju,
razaraju tijela bijelih žena,
djevojačka makova tijela zagađuju,
djecu spaljuju u obdaništima
i kolijevkama.

Nož,
nož,
nož!...

Sarajevo Guernica,
nad gradovima grad bijeli...

Vitka rijeka Bosna,
njeni biserni izvori
i žuborni brzaci,
žita bosanskih njiva
i vlati cvjetnih livada,
bijele žene
i ružolika djeca –
živjeće.

Živjeće golubovi
odrastali između metaka i vatre.

Letjeće golubovi nad Sarajevom –
nad Bosnom.

Sarajevo,
ljubavi i kišo –
opet ćeš biti bijelo Sarajevo,
bićeš cvijeće,
bićeš pjesma,
bićeš knjige.

Ti, bijelo Sarajevo,
što sve voliš
i nosiš u bošči srca –
proljeće je.
Cvjetaju đulovi sunčani
Bosnom od behara
i sevdaha.

I Ti
koja čitaš moje knjige
i imaš bijelo lice
kao srebrni albatros na nebu
u snopu sunčanih vlati,
Ti što nosiš ogrlicu od mjesecih perli
oko makovog grla,
Ti koja si ruža
u kapi rose –
Ti si velika ljubav
i vječita zvijezda na Materidži,
Ti si Sarajevo radosti,
Ti si Sarajevo ezana i behara,
Ti si Sarajevo Guernica.

Ti koja putuješ,
Ti koja govorиш
moje i tvoje Sarajevo,
Ti koja sakupljaš bilje
u mendilje i bošče od srme,
Ti koja voliš...

Zvijezdo nad Sarajevom
jazijo u svetoj knjizi...

Bijeli svijet
na mezaru moje sestre...

Rijeko,
žubori tiho
i svečano.

Sarajevo heliopolis,
Akropolis,
Svetropolis...
Iz pepela će tvoga nicati cvijeće –
iz tvojega sjemena i plamena...

Ti koja imaš oči
od jutarnjeg svjetla ljepše;
Ti koja čitaš moje knjige,
koja si voda u cvijeću;
Ti koja si vazduh u zelengori,
putovanje po šumama i poljima;
Ti koja sve znaš
i vidiš,
Ti si Sarajevo;
Bosna
tvoje ime i znak,
stari znak na stećku,
ruža ljetnjeg neba,
more u moru,
vatra u kamenu,
kremen u belutku...

Uvijek ćeš biti Sarajevo –
Sarajevo cvijeća,
Sarajevo pjesme,
Sarajevo knjige.

Ti ćeš uvijek biti Sarajevo
i blistati u suncu,
blistati u beharu
i lijepoj pjesmi bosanskoj,
u lijepom glasu i jeziku,
u ezanu mladog mujezina,
u učenju knjige.

Cijelim svijetom
blistaće Sarajevo –
Guernica;

Sarajevo rođeno u redu za hljeb,
zaliveno krvlju djece,
izraslo iz humki
u parkovima i baščama.
Bašče su groblja nevinih,
dječja groblja.
Porodilišta su groblja
novorođenih –
ubijenih
mržnjom i metalom,
zaklanih zubima crnih zvijeri –
crnih tigrova,
crnih vukova,
crnih gavranova.

Mi koji smo ostali,
mi koji smo postali,
i oni koji su umrli za Sarajevo,
i oni koji su umrli za Foču,
za plavokosu Drinu,
za zelenooku djevojčicu sa Tare,
za djevojku Izu
u bašći Husein–kapetana,
za vitka minareta –
za vječnu
lijepu Bosnu...
Svi koji su umrli za Gerniku –
Sarajlije,
Fočaci,
Bišćani,
Cazinci,
Sjeverinici,
Polimljani,
Neretvljani,
Srebreničani,
Tuzlaci,
Bijeljinci,
Zvorničani,
Goraždani,
Mostarci...
– svi koji su umrli za Gerniku
sa pticama lete ovom zemljom
i ovim zavičajem,

slijjeću na nevine ruke
i cvijeće.

Svi koji su umrli za Gerniku
sada su vječni –
u pjesmi Bosne i Neretve,
u žuboru Une i Drine,
u livu Lima,
u biseru Ibra i Tare,
u tajni Ljudske rijeke...

Sarajevo Guernica,
Sarajevo –
veliki grad,
Heliopolis...

Sarajevo –
za čovjeka što će pjevati,
za djecu što će se rađati,
za ljubavnike,
sevdalije i nespavače,
za putnike i pjesnike,
za crtače i kovače,
za hljeb i vodu,
za Slobodu...

Darda,
što još živiš
uspravno...
Foča,
o, čuda –
velika u plamenu,
velika u pjesmi...
Uvijek Foča
neuništivi Feniks...
Je li ovo grad,
ili grad mrtvih u živima
a živi u mrtvima?...

Grad – plamen...
Grad – pepio...
Živa ptica.

Gdje su sada živi?

Gdje su sada mrtvi?

U plamenu,
u pepelu,
u olovu,
u geleru,
u iskri sunca pod nožem,
u noktima zvijeri,
u krvavoj pjeni Drine,
u neznanom groblju...

Bezumnik sagore djecu,
žene zablati i pokla,
pogazi starce,
poruši kuće i hramove...

Gdje je krvnik sada?...
Šta čini?...
Šta večera?...
Grli li svoju djecu,
i svoju ženu?...
Idu li u svoje bogomolje –
lažu li Boga?...
Spava li mirno?
Kaje li se?...

Je li ovo grad mrtvih
a živih
u vatri i Zemlji?

Hode li njihove sjenke
oko ovih zidova
i ovih hramova
po kojima pada sunce
kao svileni pokrov,
tiho?...

Tiho
vjetar tka
blijedu svijetlost.
Iz mraka–tuge

zvijezda
nad Bosnom,
zvijezda nad gradom,
Sarajevo Guernica...

Crne zvijeri
u crninu obukoše Bijeljinu,
razbratiše Bratunac,
lijepu nevjestu Foču
u crnu bošču zaviše,
zagadiše izvor Zvornik –
bistru vodu,
zagadiše Višegrad
više zelene Drine,
i Srebrenicu –
biser u đerdanu,
i Goražde –
u gori cvijet,
Čajniše,
Rudo
i Dobrun –
mirisne kadife i bejturane –
sevdah–Bosne.

Zagadiše modro žito Modriče,
rušiše Gradačac – Izetin grad
i Kulu Gradaščevića –
Sokolovića,
Zmaja od Bosne.
Porušiše Mostar–ružu,
raskopaše bašće i groblja,
zadaviše Neretvu gvožđem
i mržnjom,
zadaviše pjesmu o Emini
i ezan s vitkih minareta,
zamračiše Sunce nad Mostarom,
stari alem–most slomiše
barbari
i zvijeri.

Razgrađuju noktima,
raskidaju zubima,
piju krv šakama,

kolju lijepo bilje,
žrtve spaljuju
sljedbenici boga Mržnje
i boga Noža –
starog boga Kame.

Barbari –
sljedbenici Stuba srama,
sljedbenici Satane i Ognja,
sljedbenici Pakla,
sljedbenicidrveta
i pijači krvi–vina,
sljedbenici Bluda
i Besmisla.

Ostadoše usnula djeca
na Glavinoj vodi
pod vlatima nijemih trava.
Ostade otac –
na brzom atu leti preko Berimlade.
Ostadoše braća i susjedi
sa svojim snovima
i kulama.
Više Vrba ostadoše djedovi,
ostadoše djedovi više Žurena.
Sestre ostadoše više Ibra
i više Jale –
tihoo,
među maslačcima i pčelama.
Majka ostade u Kastelopekju,
sa Rezatom,
sa Zlatom
i visokim jablanovima.
U bijelom polju ostade brat
među cvjetovima
i vukovima.

Brđani odoše u Aziju.
Poumiraše od tuge
za Tarom
i Brdima.

Bijeljina Džamila...

Bijeljina –
bajramsko bajanje
i plakanje...
Bijeljina –
Džamila Buhired...

Moja prijateljica Kiša
ide lijevom stranom sjećanja.
Uzimam je pod ruku –
idemo u park poslije rata.

Na klupi sjedi jedan Čovjek.
Sarajevo – Guernica...

Moja prijateljica Kiša
ide lijevom stranom govora.
Ulazimo u rijeku
među ribe i školjke...

Moja prijateljica Kiša
doputovala je iz Bijeljine.
Pobjegla je ispod Kame
i metalnog vratila...

Moja Kiša–Džamila
ide avenijom sjećanja,
ulazi u moju sobu
obučena u svijetlost.
Bijeljina – Džamila,
Drina – Džamila,
Sarajevo Guernica...

Priča Mevla Barlov:
Barlovi zaklani,
Odobašići zaklani,
Pekazi,
Čole,
Kobiljari,
Glušci –
djeca i žene,
iznemogli starci...

Klali, pomamno, bijesno,
i krvlju se opijali:
gojko janković
iz sela Trnovače,
spomenko džajić,
janko vasiljević,
boro mijović,
dragan gagović,
janko čalasa,
danko patrica,
dragan ginović,
dragan radovanović –
sve britvaši i nožobdije,
koljevići i karadžići,
maksimovići i tontići,
vampiroliki i zvjeroliki
dragani...

No pasaran
preko leševa,
preko grobova!

Drina valovita i tajnovita,
djekočka plavokosa i zelenooka...
Drina – grobnica i kolijevka...

Foča feniks...
Selo Trošanj feniks...

Majska cvijeće
Maida Ćerimagić,
Zehra, sunčani biser u rosi,
Fatima, đul bijeli,
Elma – trinaest proljeća,
E. B. – šesnaest ljeta,
E. Ć. – četrnaest radosti,
S. P. – četrnaest blagoslova...
Barlovi, Pekazi, Odobašići,
sanjalice i čelice...

Mevla, Hasiba, Zahida,
Behija, Azemina, Maida –
pričaju:

Poginuli
Ethem, Hazir, Izet, Selman,
Abit, Huzeir...
Zaklani
Husein, Meho, Zijad, Mujo,
Armin, Safet, Adem, Redžo...

Preživjeli putuju na Zapad,
na Istok...
Ostale su duvarine u plamenu,
opustjеле njive i livade,
porušeni hramovi i grobovi,
polomljeni stećci nad mrtvima.

Sarajevo –
nasred Bosne bijeli labud,
šeher od sedefa i behara.
Svijet se dočekivao i volio,
na mostovima i sokacima
ašik–pjesmu u tespih nizao,
u baščama ljubio...

Sarajevo,
uzdižeš se iz pepela –
Heliopolis...
Grad od bijele knjige,
od ezana i šarkije,
od sabaha i akšamluka.

Sarajevo –
biser na đerdanu Miljacke,
lijep đerdan na bijelu grlu.
Velika si pjesma –
od sevdaha i junaštva,
vez na đerđefu od zlata,
u njedrima rumeni đul.
Nad tobom se lome crne munje –
oni što ruše tvoja slova.
Sunce i mjesec na tvojem čelu –
biljur i dukati,
Baščaršija u kristalu od alema,
Vrbanja – Most Slobode.

No pasaran
preko Vrbanja mosta,
preko Stabla Suade Dobre.
No pasaran!...

Sarajevo Guernica,
na dukatu jazija,
lijepa šara i pjesma,
nevina rosa na cvijeću.

Gdje si sada
Izeta Avdagina?
Vidš li se
s Kule Husein–kapetana?
Je li Kula još u beharu,
je li nebu među oblacima
i zvijezdama?
Jesu li je munje oborile
ili su je vjetri polomili?

Je li živa ostarjela majka,
da je nijesu staru pogazili?

Gdje si sada
Izeta Avdagina?
Jesu li kadife u bašči procvale,
je li vjetar polomio grane
ružama i jablanovima?
Sjedi li Avdo uz pendžere tanke,
obrće li biserli tespiha?
Gdje si sada
od bosljka grano?
Da ti nijesu
bijele đule pokidali
barbari,
bijele đule i kadife čarne?
Slijeću li merdžan–ptice
na vitke čardake
i aršlame rujne?

Bog će dati,
Izo Avdagina:
proljeće će stići u beharu

po Gradačcu,
po đul–Bosni
i Hercegovini.
Sevdah će se pjesma opet pjevat
na bijeloj Kuli Husein–kapetana.
Pjevaće Sloboda,
pjevaćeš i ti
glasom od cvijeća i bisera.

No pasaran!...
Sarajevo Guernica.

Dok Pariz pjeva
i blista u neonu,
Sarajevo gori,

Sarajevo se rađa
iz pepela.
Beograde,
Sarajevo je Guernica.

Beograde,
Sarajevo gori!...

Beograde,
nekada veliki i bijeli grade,
sada grade poroka
i vavilonskog bluda.
Nekada mostu svijeta,
sada bez svjetla i riječi...

Grade Zelenog venca
i Kameničke ulice,
grade ljubavnika
i beskućnika
kojima je bilo toplo
i kada su čamili
na peronima željezničkih stanica,
po bulevarima
i parkovima...
Grade zaljubljenika,
bjelosvjetskih putnika
i pjesnika...

Grade bezbožnika
i nepomenika...

Beograde,
Sarajevo gori!...
Umire cvijet ove zemlje,
gori u plamenu bezumlja i zla...

O čemu ćemo sada ja i Nataša
šaputati na Kalemegdanu
pod širokim brestovima?...
Beograde,
jesi li kamen bez duše?
Jesi li gluv?
Jesi li oslijepio,
ostao bez uma?
Zar više nijesi brat?...
Svi smo te gradili –
srcem i krvljу,
podizali te iz pepela –
među golubove,
da voliš
i pjevaš.
U tvoje temelje uzidali smo mladost,
radi tebe gladovali,
umirali...
Kao vječna rijeka žuborila je naša ljubav
u našim snovima...
A ti sada čutiš,
Beograde!...
Sarajevo gori!...
Umire biser Miljacka,
dukat Baščarsija,
sevdah pjesma...
Ne kuju se više ati po mjesecini,
ne čuje se ezan
niti tanka šarkija...
Već plač i tuga...
Hoćemo li suzama uspjeti da operemo krv sa ulica?
Gdje ćemo pokopati zakopane u parkovima?
Gdje će se budući dječaci i djevojčice ljubiti,
gdje će ašikovati?...
Hoćemo li saditi cvijeće po grobovima

ili baščama?...

Beograde,

šta danas rade tvoji momci
i djevojke?

Idu li u pozorište,

svečano odjeveni?

Slušaju li u operi Bahu, Šopena?...

Sjede li u kafićima,

plešu li u diskoklubovima?...

Beograde,

Sarajevo gori –

šeher nad šeherima...

Eminin Mostar gori!...

Feniks Foča gori!...

Šta ćemo ja i Nataša reći prijeteljima
na Vaclavskoj Namesti,

u Litokhoronu,

u Barseloni?...

O čemu ćemo šaputati ja i Nataša
tražeći Jesenjina na Novodevičjem,

Lorku po Andaluziji?...

Hoćemo li se seliti na Itaku

ili Aleute?

Pored Miljacke više ne jeca gitara,

niti se čuje pjesma po akšamu...

Sarajevo gori!...

Prolazi kroz pakao!...

Beograde,

imaš li glasa u grlu

i srca u tijelu?

Beograde,

šta rade tvoja djeca u vrtićima

i porodilištima,

u školama?

Imaju li hljeba i igračaka?

Imaju li knjiga?

Bude li ih tenkovi i topovi,

bude li ih noževi i usijano olovo?...

Beograde,

u Sarajevu gore knjige –
u školama i bibliotekama...
Sada su pepio...

Beograde,
probudi svoju savjest!...
Stidi se!...
Ili umri!...

Ja –
žrtva,
kazujem mučenja i poniženja:
... nasilnik mi je duvao u usta
smrad kninske rakije
i trulih vilica,
tjerao me je da kažem
da je dobro...
zatim je ustupio mjesto drugome...
poslije petog više se ne sjećam,
ničega,
... u hali sportova, u Foči,
pred djecom su nas glodali...
djeca su ludjela od straha...
... kada smo čuli da idu,
jedno sam dijete uzela u naručje,
drugo sam vukla za sobom...
kuće gore...
gore...

... imam trinaest godina...
objesila sam se,
jer nijesam mogla da rodim čudovište,
da u meni raste zvijer,
njihovo stablo satansko,
njihova zmija u mojoj utrobi!...
... objesila sam se –
da se u mojoj utrobi
ne koti budući zločinac,
da se ne razmnožava
sljedbenik đavola...

Ja –
žrtva,
kazujem,
a ne mogu od bola
i stida,
mojeg nevinog tijela
i govora...
mlijeka nema u mojim grudima...
svijetla nema u mojim očima...
riječi nema u mojem grlu...

Čudovište pakla jede djecu,
grize ljudsko meso
i piće krv...
Sve koljevići
u zvјerskom stroju,
sa oteklim podočnjacima,
masni i zakrvavljeni,
pijani,
užegli od amonijaka
po prljavom tijelu.

Odsječene glave Fočana
udaraju nogama,
smiju se,
piju krv i alkohol.

Pjesnici jadovići,
maksimovići,
tontići,
karadže,
đoge,
glavosječe –
piju alkohol,
jedu
i pišu pjesme...
Njihovi satrapi im govore
da ne umažu čarape
krvlju
zaklane žrtve...

Bjesnilo i ludilo
žednog krvi,

zadojenog krvlju,
krštenog krvlju,
hranjenog krvlju,
zakletog krvlju
na nožu...

Satanini sinovi,
poklonici Kame,
lažolisci,
nepomenici,
nečastivi,
maksimovići,
tonići,
noge
i đoge,
ćose,
smutljivci,
kriminalci,
maloumne vojvode,
samozvanci,
vuci
i ptice grabljivice,
lešinari i drekavci,
zabludele ovce,
djecoubice i palikuće...

No pasaran!...
No pasaran!...

No pasaran kroz mrtvo Sarajevo!
No pasaran kroz živo Sarajevo!

O, lijepi grade,
bijeli labude,
heroj-grade,
Suncograde!...
Neće proći zvijer
preko tvojih parkova
i vrtova
u kojima su mrtva djeca
snovima okrenuta nebu
i cvijeću.
Neće proći krvoločnici

i djecoubice,
prljavi vukodlaci
i rakijaši...
Neće proći bijelim Sarajevom!
No pasaran!...

Lijepi grade,
napravićeš kuće bez ograda
i ulice bez rovova.
Napravićeš saraj među zvjezdama,
bašče đulova i kadifa,
šadrvane
i velike kuće
u kojima će živjeti
cijeli svijet.

Ustaće umrli na Merkali,
na Vrbanja–mostu
i na Dobrinji.
Ustaće djeca –
da žive.
Djeca koja nijesu imala djetinstvo
već olovo i noževe u tijelu.
Ustaće da žive
tvoja velika djeca.